44 χώρες

2.956 αθλητές

136 αθλήτριες (κολύμβηση, καταδύσεις, ξιφασκία, τένις)

Η ΕΠΟΧΗ

Συγκλονιστικά γεγονότα έφεραν τα πάνω κάτω στην Ευρώπη, καθώς ο θάνατος του Ίλιτς Ουλιάνοφ Νικόλαου Λένιν, στις 21 Ιανουαρίου, έγινε αφορμή να αναδειχθεί νέος ηγέτης της Σοβιετικής Ένωσης ο Ιωσήφ Στάλιν. Επικράτησε του αντιπάλου του Λέοντος Τρότσκι στο συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚ, πετυχαίνοντας να μη διαβαστεί η εναντίον του επιστολή - διαθήκη που συνέταξε ο Λένιν. Θα έβαζε την προσωπική του σφραγίδα στην διακυβέρνηση της απέραντης χώρας και στις διεθνείς εξελίξεις για τα επόμενα τριάντα χρόνια.

Στην Ελλάδα, το πολιτικό άστρο του Αλέξανδρου Παπαναστασίου οδήγησε τον Ελευθέριο Βενιζέλο σε αποχώρηση από την πολιτική και σε έκπτωση τη δυναστεία των Γλίξμπουργκ, αναδεικνύοντας τη χώρα Προεδρευόμενη Δημοκρατία, μέσα από τις διαδικασίες της 4ης Εθνοσυνέλευσης. Ένα δημοψήφισμα (13 Απριλίου του 1924), επισφράγισε πανηγυρικά το ψήφισμα της εθνοσυνέλευσης, που ανακήρυξε τον μπαρουτοκαπνισμένο ναύαρχο Παύλο Κουντουριώτη πρώτο πρόεδρο της δημοκρατίας.

Στην Τουρκία, παρά την αντίδραση των Ισλαμιστών, ο Μουσταφά Κεμάλ πέρασε από την

τουρκική Βουλή νόμο που κατάργησε τον θρησκευτικό τίτλο του χαλίφη και απαγόρευσε τη διδασκαλία των θρησκευτικών στα σχολεία. Ταυτόχρονα, απαγορεύτηκε η πολυγαμία και η διατήρηση χαρεμιών. Εκτός νόμου τέθηκαν επίσης το ανδρικό φέσι και ο γυναικείος φερετζές. Πρόθεση του Κεμάλ είναι να πείσει τη Δύση ότι η Τουρκία βρίσκεται στο στάδιο του εξευρωπαϊσμού της.

Στην Ιταλία, ο εκφασισμός της χώρας προχωρούσε με ταχείς ρυθμούς, ενώ στις 10 Ιουνίου ανακαλύφθηκε το πτώμα του Τζιάκομο Ματεότι, γραμματέα του Σοσιαλιστικού Κόμματος, που είχε καταγγείλει τον Μουσολίνι για νοθεία στις πρόσφατες εκλογές. Πέντε ημέρες νωρίτερα, ο Ματεότι είχε απαχθεί από πέντε φασίστες, την ώρα που προσερχόταν στο ιταλικό κοινοβούλιο.

Στη Γερμανία, ο καταδικασμένος σε πενταετή φυλάκιση για εσχάτη προδοσία μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα της μπιραρίας, Αδόλφος Χίτλερ, παραιτήθηκε από την προεδρία του εθνικοσοσιαλιστικού κινήματος και άρχισε τη συγγραφή βιβλίου με τίτλο «Ο αγώνας μου». Μαζί του στη φυλακή βρέθηκε εθελοντικά και ο θαυμαστής του, Ρούντολφ Ες, που έφθασε από την Αυστρία ειδικά για να τον συντροφεύει.

Κι όλα αυτά, ενώ, κατά τους ειδικούς της Σαξονίας, η απειλή να εκφυλιστεί η γερμανική φυλή είναι ορατή και αποτελεί υπόθεση λίγων γενεών. Ο ιατρικός σύμβουλος Μπέτερς προειδοποίησε ότι ο κίνδυνος προέρχεται από τη γέννηση όλο και περισσότερων πνευματικά και ηθικά καθυστερημένων ατόμων που σύντομα θα αποτελούν την πλειοψηφία των Γερμανών, με αποτέλεσμα να παρακμάσει πνευματικά η Άρια φυλή και να εξασθενίσει η ακμαιότητά της. Υπό το κράτος αυτού του φόβου, το τοπικό υπουργείο Υγείας υπέβαλε νομοσχέδιο στη γερμανική Βουλή, με το οποίο ζητείται η επιβολή στείρωσης στους πνευματικά και ηθικά καθυστερημένους.

Στις 27 Δεκεμβρίου, οι δυνάμεις του Αχμέτ Ζόγου κατέλαβαν την εξουσία στην Αλβανία, όπου κηρύχθηκε δικτατορία. Η πρωτεύουσα μεταφέρθηκε προσωρινά στον Αυλώνα, ενώ ο Φαν Νόλι δραπέτευσε. Ο πρώην αξιωματικός του αυστριακού στρατού, Αχμέτ Ζόγου (1894 - 1961), έγινε πρωθυπουργός το 1922. Ανατράπηκε τον Ιούνιο του 1924 από τον ορθόδοξο μητροπολίτη, Φαν Νόλι, και κατέφυγε στη Γιουγκοσλαβία, απ' όπου επανήλθε, απαλλάχθηκε από τον Νόλι που το έσκασε στην Ιταλία κι έγινε πρόεδρος της Δημοκρατίας (Ιανουάριος του 1925). Θα μετεξελισσόταν σε βασιλιά.

ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

Το κύρος του βαρόνου Πιερ ντε Κουμπερτέν βάρυνε ιδιαίτερα στην απόφαση να ξαναγίνουν Ολυμπιακοί Αγώνες στο Παρίσι. Και επειδή δυο φορές στην ίδια πόλη σε λιγότερο από ένα τέταρτο αιώνα ήταν καραμπινάτη εύνοια και διότι οι προηγούμενοι του 1900 είχαν καταλήξει σε φιάσκο. Το γεγονός όμως που σημάδεψε την Ολυμπιάδα αυτή, συνέβη 57 χρόνια αργότερα, όταν προβλήθηκε η ταινία «Οι δρόμοι της φωτιάς», της οποίας τη μουσική έγραψε ο Βαγγέλης Παπαθανασίου που τιμήθηκε με Όσκαρ γι' αυτή τη δουλειά του.

Το «γεγονός» ήταν ο καβγάς που ξέσπασε, καθώς η ταινία αναφέρεται στην Ολυμπιάδα του 1924 αλλά βρέθηκε ένοχη πληθώρας ανακριβειών. «Και, λοιπόν;», απολογήθηκαν οι συντελεστές της: «Εμείς πήραμε αφορμή από ένα πραγματικό γεγονός και στήσαμε μια ιστορία. Ποτέ δεν ισχυριστήκαμε ότι παρουσιάσαμε την ιστορία της συγκεκριμένης Ολυμπιάδας».

Αυτού του είδους οι καβγάδες είναι τόσο παλιοί, όσο και ο κινηματογράφος. Απ' όταν ο Κερκ Ντάγκλας υποδύθηκε τον Οδυσσέα στην κινηματογραφική έκδοση της Οδύσσειας, το «δεν ήταν έτσι» απαντιέται με το «και, λοιπόν;»: «Δεν γράφουμε ιστορία. Ταινία κάνουμε».

Η συγκεκριμένη ταινία δανείζεται το θέμα της από τη ζωή και τις επιτυχίες των Βρετανών Χάρολντ Εϊμπραχάμς και Έρικ Λίντερ που νίκησαν στα 100 μ. και στα 400 μ. αντίστοιχα. Τον Εϊμπραχάμς η ταινία τον θέλει να επιθυμεί όσο τίποτε άλλο τη νίκη στα 100 μ. ύστερα από την ήττα του στα 200 μ. Είναι Εβραίος, νιώθει μειονεκτικά και θέλει να νικήσει τον ανταγωνιστή του. Με τη διαφορά ότι ο τελικός των 100 μ. έγινε νωρίτερα από των 200 μ. Κι ακόμα ότι ήθελε τη νίκη για να ξεπεράσει σε φήμη τους δύο δίδυμους αδελφούς του που ήταν γνωστοί πρωταθλητές στη Βρετανία.

Το σενάριο αναφέρει ότι ο ιεραπόστολος Έρικ Λίντερ (γεννήθηκε στην Κίνα από Σκοτσέζους γονείς) δεν θέλησε να τρέξει στην κούρσα των 100 μ. επειδή κατά την άφιξη της αποστολής έμαθε ότι το αγώνισμα θα γίνει Κυριακή. Αιτία η πίστη του που δεν του

επέτρεπε να μετέχει σε αγώνες την ημέρα που είναι αφιερωμένη στο Θεό.

Είναι αλήθεια ότι δεν θα έτρεχε στα 100 μ. και στη σκυταλοδρομία 4x100 επειδή είχαν προγραμματιστεί να διεξαχθούν Κυριακή. Ο Λίντερ όμως γνώριζε το πρόγραμμα των αγώνων έξι μήνες πριν και είχε προετοιμαστεί μόνο για τα 400 μ., όπου και κέρδισε με εκπληκτικό φίνις στα τελευταία 50 μ.

Σημαντικές ή ασήμαντες οι αλλοιώσεις της αλήθειας, προσέθεσαν σασπένς στην ταινία που έκανε ευρύτερα γνωστούς τους δύο δρομείς.

Ο Λίντερ έγινε εθνικός ήρωας της Σκοτίας και ως ιεραπόστολος επέστρεψε κοντά στον πατέρα του στην Κίνα. Στις 24 Φεβρουαρίου 1945 πέθανε από εγκεφαλικό επεισόδιο σε ηλικία 43 χρόνων σε στρατόπεδο περιορισμού των Ιαπώνων.

Για την «αποκατάσταση της αλήθειας», ας αναφερθεί και το ότι στην ταινία εμφανίζεται ο Μόνταγκιου, 6ος στα 3.000 μ. στίπλ, να είναι αδελφικός φίλος και συγκάτοικος του Εϊμπραχάμς στο κολέγιο Κέιμπριτζ. Στην πραγματικότητα, οι δυο τους ήταν πάντα αντίπαλοι αφού ο Μόνταγκιου σπούδαζε στο κολέγιο της Οξφόρδης.

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

Αληθινή πόλη, ο Πάοβο Νούρμι είδε για πρώτη φορά στη ζωή του, όταν παρουσιάστηκε στον στρατό για τη θητεία του. Ως τότε, ζούσε σε μια καλύβα σε ένα από τα απέραντα δάση της Φιλανδίας, βοηθώντας τον ξυλοκόπο πατέρα του.

Στα 1919, στον στρατό, οργανώθηκε αγώνας βάδην είκοσι χιλιομέτρων με πλήρη εξάρτυση:

τουφέκι, σακίδιο, κράνος, φυσιγγιοθήκες. Ο κανονισμός επέτρεπε τροχάδην αντί βηματισμό, αν κάποιος άντεχε. Και ο Πάοβο άντεχε και με το παραπάνω. Νίκησε και βρέθηκε στην ολυμπιακή αποστολή της Φιλανδίας στην Αμβέρσα, όπου κέρδισε δύο χρυσά μετάλλια και ένα ασημένιο. Είχε γεννηθεί ο θρύλος.

Τέσσερα χρόνια αργότερα, στην Ολυμπιάδα του Παρισιού, έτρεξε στα 1.500 μ. και πήρε το χρυσό μετάλλιο. Και, μισή ώρα αργότερα, έτρεξε και στα 5.000 μ., κερδίζοντας δεύτερο χρυσό. Κι ως να τελειώσουν οι αγώνες, είχε μαζέψει άλλα τρία: Στους αγώνες 3.000 μ. ομαδικό, 8.000 μ. ανωμάλου δρόμου και 8.000 μ. ανωμάλου δρόμου ομαδικό. Είχε κέφι να τρέξει και στα 10.000 μ. αλλά οι συμπατριώτες του φύλαγαν το άθλημα για τον επίσης Φιλανδό Βίλε Ρίτολο, που πήρε το χρυσό. Ο Νούρμι έκανε τη διαδρομή έξω από το παρισινό στάδιο κι έφερε καλύτερο χρόνο από τον νικητή.

Έξω από το Ολυμπιακό Στάδιο του Ελσίνκι, οι Φιλανδοί έστησαν το άγαλμά του. Στα 1952, όταν τους αγώνες ανέλαβε η πρωτεύουσα της πατρίδας του, ο Πάοβο Νούρμι είχε την τιμή να φέρει την Ολυμπιακή Φλόγα στο στάδιο.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Ένα χρυσό μετάλλιο, εκτός αθλητικών αγώνων, επιφύλασσε για την Ελλάδα η Ολυμπιάδα του Παρισιού. Ο Κώστας Δημητριάδης, που είχε γεννηθεί το 1881 στο Στενήμαχο της Ανατολικής Ρωμυλίας (πέθανε το 1944), αναδείχθηκε χρυσός Ολυμπιονίκης στη γλυπτική με το έργο του «Δισκοβόλος», αντίγραφο του οποίου βρίσκεται απέναντι από το Παναθηναϊκό Στάδιο, ενώ το πρωτότυπο φιλοξενείται στις ΗΠΑ.

Την εποχή εκείνη, τα μετάλλια στους καλλιτεχνικούς αγώνες είχαν την ίδια ακριβώς αξία με όλα τα άλλα και στον Έλληνα καλλιτέχνη έγινε κανονική απονομή, με ανάκρουση του εθνικού μας ύμνου.

Κατά τα λοιπά, τίποτα δεν πήγε καλά για την ελληνική ομάδα, καθώς καλύτερη εμφάνιση ήταν του Χρήστου Βρεττού που βγήκε 12ος στη σφαιροβολία με βολή 13.12 μ. Ήταν ομογενής που ζούσε στην Αμερική και είχε ταξιδέψει στο Παρίσι με έξοδα της Ελλάδας, καθώς σ' αυτόν είχαν στηριχθεί οι ελπίδες για ένα μετάλλιο: Στη δισκοβολία που είχε προγραμματιστεί για το τέλος και στην οποία ο Βρεττός ήταν πολύ καλός.

Ξαφνικά όμως ο Ελληνοαμερικανός πρωταθλητής μίλησε με τον αρχηγό αποστολής και του ανακοίνωσε ότι, για σοβαρούς προσωπικούς λόγους, θα επέστρεφε στη Νέα Υόρκη, πριν από τον αγώνα. Παρά τις απειλές αλλά και τα παρακάλια, δεν κατάφεραν να τον μεταπείσουν. Κι όταν κάποιος τον κατηγόρησε ότι δειλιάζει, επειδή είναι ντεφορμέ, έβγαλε το πουκάμισό του κι επί τόπου έστειλε τον δίσκο στα 44 μ., ρίψη που σίγουρα θα του εξασφάλιζε μετάλλιο.

Έφυγε και ποτέ κανένας δεν τον ξαναείδε κι ούτε ποτέ μαθεύτηκε, ποια ήταν η αιτία της εσπευσμένης αναχώρησής του.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

* Ο Χάρολντ Εϊμπραχάμς, νικητής στα 100 μ., πέρα από τους δρόμους ταχύτητας είχε ασχοληθεί και με το μήκος. Με επίδοση 7.38 που έμεινε ρεκόρ Βρετανίας μέχρι το 1956, είχε προκριθεί να μετάσχει και σε αυτό το αγώνισμα στο Παρίσι αλλά ο ίδιος δεν ήθελε. Κατά σύμπτωση, παραμονές των αγώνων, έφθασε στην εφημερίδα «Ντέιλι Εξπρές» μια επιστολή με υπογραφές πολλών φιλάθλων που εξέφραζαν την αντίθεσή τους στη συμμετοχή του σε τόσα πολλά αγωνίσματα, δηλαδή 100, 200, 4x100 και μήκος: Μια κριτική καταπέλτης τόσο για τον ίδιο, όσο και για τη βρετανική ολυμπιακή επιτροπή. Με μεγάλη τους λύπη, οι παράγοντες του ανακοίνωσαν ότι «κόβεται» από το μήκος. Πολύ αργότερα, ο Εϊμπραχάμς εκμυστηρεύτηκε σε γνωστούς του ότι συγγραφέας της επιστολής ήταν ο ίδιος!

* Στην ταινία «Οι Δρόμοι της φωτιάς», εμφανίζεται ο Αμερικανός Τζάκσον Σολτζ να δίνει στο Βρετανό Έρικ Λίντερ ένα χαρτάκι με θρησκευτικό μήνυμα και ευχές για καλή επιτυχία

στο αγώνισμα των 200 μ. Όταν, σε ηλικία 84 χρόνων, ο Σολτζ είδε την ταινία, είπε στους δημοσιογράφους: «Φοβάμαι ότι εκείνη την εποχή οι σχέσεις μου με τη θρησκεία κάθε άλλο παρά καλές ήταν για να σκεφθώ μια τέτοια ενέργεια».

* Στους Ολυμπιακούς του Παρισιού ανακρούστηκε για πρώτη στην ιστορία του θεσμού ο εθνικός ύμνος της Ελλάδος ως γενετήριας χώρας των Αγώνων, καθώς και της Γαλλίας, ως διοργανώτριας, και της Ολλανδίας, επειδή είχε αναλάβει την επόμενη διοργάνωση. Το «πρωτόκολλο» αυτό εξακολουθεί να ισχύει ως σήμερα.

* Ο Τζόνι Βαϊσμίλερ γεννήθηκε στις 2 Ιανουαρίου 1904 σε μια περιοχή της Ρουμανίας που τότε άνηκε στη Γερμανία. Σε ηλικία 8 χρόνων, μετανάστευσε με τους γονείς του στις ΗΠΑ. Δέκα χρόνια αργότερα έγινε ο πρώτος κολυμβητής που έσπασε το φράγμα του ενός λεπτού στα 100 μ. ελεύθερο. Τέσσερις φορές αναδείχθηκε ολυμπιονίκης στην κολύμβηση και στη συνέχεια πρωταγωνίστησε σε έντεκα ταινίες, ενσαρκώνοντας το Ταρζάν, τον «λευκό ιππότη της ζούγκλας». Το 1959, σε ένα ταξίδι του στην Κούβα, την εποχή που μαίνονταν οι μάχες των στρατευμάτων του δικτάτορα Μπατίστα με τους αντάρτες του Φιντέλ Κάστρο, βρέθηκε αντιμέτωπος με τους ανθρώπους του σημερινού ηγέτη του νησιού. Βγήκε από το αυτοκίνητό του με ψηλά τα χέρια και με έκπληξη τους άκουσε να φωνάζουν: «Είσαι ο Ταρζάν, είσαι ο Ταρζάν! Καλώς ήρθες στην Κούβα». Τον συνόδεψαν στο λιμάνι φροντίζοντας να εγκαταλείψει τη χώρα με ασφάλεια.

* Ο Αμερικανός Μπίλι Χέιβενς είχε επιλεγεί να μετάσχει στους Ολυμπιακούς Αγώνες ως μέλος της ομάδος κωπηλασίας στην τετράκωπο με πηδαλιούχο. Αρνήθηκε να ταξιδέψει, θέλοντας να μείνει κοντά στη γυναίκα του, που εκείνες τις ημέρες περίμενε το πρώτο τους παιδί. Η τετράκωπος των ΗΠΑ πήρε το χρυσό μετάλλιο, ενώ ο γιος του, Φρανκ, γεννήθηκε πέντε μέρες μετά τη λήξη των αγώνων. Είκοσι οκτώ χρόνια αργότερα, στα 1952 στο Ελσίνκι, ο Φρανκ έγινε χρυσός Ολυμπιονίκης στο κανόε.

* Πιστοί φίλοι έμειναν μετά τους αγώνες ο νικητής των 100 μ. Χάρολντ Εϊμπραχάμς και ο Νεοζηλανδός Άρθουρ Πόριτ, που κατέκτησε το χάλκινο μετάλλιο στο ίδιο αγώνισμα. Μέχρι το θάνατο του πρώτου, το 1978, οι δύο φίλοι και οι γυναίκες τους συναντιόντουσαν σε δείπνο κάθε χρόνο στις 7 Ιουλίου, στις 7 το βράδυ, μέρα και ώρα του μεγάλου τελικού του 1924, όπου πήραν τα μετάλλια τους. Ο 5ος της κούρσας Ολυμπιονίκης το 1920, ο Αμερικανός σπρίντερ Τσάρλς Πάντοκ, έχασε τη ζωή του το 1943, όταν ήταν πιλότος καταδιωκτικού και καταρρίφθηκε από τους Γερμανούς. Σήμερα, ένα αντιτορπιλικό των ΗΠΑ φέρει το όνομά του.

ΞΕΡΕΤΕ ΟΤΙ:

* Ο περίφημος Χάρολντ Εϊμπραχάμς που κέρδισε τα 100 μ., στην προπόνηση, προκειμένου να αποκτήσει ρυθμό, έβαζε κομματάκια χαρτί και προσπαθούσε να τα «μαζέψει» με τα καρφιά των παπουτσιών του…

* Ένα από τα μέλη της Αμερικανικής οκτακώπου με πηδαλιούχο ήταν και ο Μπέντζαμιν Σποκ, που αργότερα έγινε διάσημος παιδαγωγός. Το βιβλίο του για τη φροντίδα των παιδιών πούλησε 25.000.000 αντίτυπα…

* Η Ουγγαρία είχε στο ομαδικό του ξίφος ασκήσεων 46 συνεχείς νίκες, από το 1924 μέχρι τον ημιτελικό του 1964, όταν έχασε από την Ιταλία…

* Ο Αμερικανός ρίπτης Μπάντ Χάουζερ ήταν ο τελευταίος αθλητής στην ιστορία που κέρδισε σε Ολυμπιακούς Αγώνες ταυτόχρονα στη σφαίρα και στο δίσκο…

(Έθνος, Αύγουστος 2004) (τελευταία επεξεργασία, 30.7.2009)